

اولین همایش علمی پژوهشی توسعه و ترویج فرهنگ و هنر ایران

art.confnastr.ir

نقش زمینه‌های فلسفی و پارادایمی در کاربست روش تحقیق

الهه شمس نجف آبادی *

۱- دکتری پژوهش هنر، دانشگاه هنر اصفهان، Ela.shams@gmail.com

چکیده

پارادایم به عنوان روشی برای دیدن جهان، بیانگر باورها و ارزش‌های محققان در مورد جهان، نحوه تعریف آنها از جهان و نحوه کار آنها است. پارادایم را می‌توان نظام یا جهان‌بینی اساسی‌ای دانست که محقق را نه تنها در انتخاب روش، بلکه در راه‌های هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی بنیادی هدایت می‌کند. پارادایم اتخاذ شده، براساس مواضع هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی خود تحقیقات محققین را هدایت می‌کند که شامل روش‌های جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها است و پیامدهای مهمی برای هر تصمیمی که در فرآیند تحقیق گرفته می‌شود، دارند. این مقاله به بررسی انتقادی پارادایم‌های تفسیری، پوزیتیویستی و انتقادی می‌پردازد و مواضع هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی آنها را توضیح می‌دهد. همچنین روش‌ها، رویکردها و روش‌های مختلف تحقیق را دقیقاً تعریف و بررسی می‌کند.

نتیجه نشان داد که پارادایم اتخاذ شده توسط محقق براساس هستی‌شناسی‌ها و معرفت‌شناسی‌های خاص خود به روش‌شناسی و نتایج خاص خود می‌انجامد. همان‌طور که پارادایم پوزیتیویستی با باور به واقعیتی واقعی که به طور عینی داده شده و قابل اندازه‌گیری با روش‌هایی عینی و قابل سنجش است به روش‌شناسی‌های کمی و در نهایت اهداف پیش‌بینی‌پذیر، کنترل شونده و تعمیم‌یابنده منجر می‌شود. در مقابل پارادایم‌های تفسیری و انتقادی به واقعیت‌های چندگانه باور دارد بدین معنا که معنای جهانی که فرد تجربه می‌کند تحت تأثیر عواملی مانند موقعیت سیاسی و اجتماعی، جنسیت، نژاد، طبقه، گرایش جنسی، ملیت، ارزش‌های فردی و فرهنگی قرار می‌گیرد. از این جهت روش‌شناسی مورد استفاده در این پارادایم‌ها نتیجه برخورد و نگرش متفاوت افراد مختلف به این واقعیت‌ها از زوایای مختلف خواهد بود. بر این اساس آنان معتقدند که همیشه نوعی شکاف بین داده‌هایی که جمع‌آوری می‌شوند و واقعیتی که قرار است آنها را نشان دهند، وجود خواهد داشت. پارادایم انتقادی نیز با روش‌شناسی‌ای دیالکتیکی، محقق را ملزم می‌کند که سوژه‌ها را با هدف ایجاد تغییری در دیدگاه آن‌ها نسبت به نظام‌های اجتماعی که آنها را از نیازهای فکری و اجتماعی محروم نگه دارد، وارد گفت‌وگو کند.

کلمات کلیدی: پارادایم، هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی، پوزیتیویسم، تفسیرگرایی، انتقادی.